

1. SCHWERPUNKT LESEN

1.1 Konsonanten, Vokalzeichen, Lesehilfen, Elementar-Grammatik

1.11 Konsonanten I; Vokale I, Dagesch, Atnach, Nominalsatz

Konsonanten I

a	b	c	d	e	f	g
	1	א	ʾ	'ur-'ahn Urahn	Álef	'áľæf
	2	ב	b/b̄	b/w	Bet	bēť
	6	ו	w	water	Wa w	wāw
	9	ט	ť	Tal	Tet	ťēť

a	b	c	d	e	f	g
מ	40	מ	m		Mem	mēm
נ	50	נ	n		Nun	nūn
	300	ש	š	sch	Schin	šīn

a. Finalbuchstaben, b. Zahlenwert der Buchstaben, c. Hebräische Buchstaben, d. Umschrift, e. Beispiel für den Lautwert, f. Name der Buchstaben (vereinfacht), g. Name in Umschrift

Vokale I

lang/kurz (volle Vokale)				Vokalbuchstabe ו
i/ ĩ	ē/ ě	æ/ ǣ	ā	
ō/ ȝ				ו

Qoh 7,1

טוב שם משמון טוב
tōb šēm miš-šác-mæn tōb

LESEHILFEN

- Es wird von rechts nach links gelesen.
- Der Hauptton (HT) liegt auf der letzten Silbe.
Liegt der HT auf der vorletzten Silbe wird er durch [˘] angezeigt.
- Jede Silbe beginnt mit nur einem Konsonanten, d. h. jeder Vokal benötigt nur einen vorangehenden Konsonanten.
- Eine Silbe ist offen, wenn sie auf einen Vokal, geschlossen, wenn sie auf einen Konsonanten endet, und hat im HT langen oder kurzen, sonst nur kurzen Vokal (z. B. *šác-mæn*).
- Ein Konsonant mit eingefügtem Punkt (**Dagesch**) markiert die Verdoppelung des folgenden Konsonanten: מִשְׁמֹן *miš-šác-mæn* (= Dagesch forte). Ihm geht ein kurzer voller Vokal voraus. – Bei b/b̄ gibt Dagesch die harte (*b*) Aussprache an: בֵּן *bēn* Sohn (= Dagesch lene). Fehlt Dagesch, liegt die weiche (*b̄*) Aussprache vor: טוב *tōb*.
- Atnach** (,) markiert einen Satzeinschnitt (Pausa). Der Vokal wird möglichst gedehnt.

<i>tōb</i>	טוב
<i>šēm</i>	שם
<i>miš-šác-mæn</i>	משמון
<i>tōb</i>	טוב

1.12 Konsonanten II, Determination, Adjektiv (Zusammenfassung)

Konsonanten II

3	ג	g/g	g	Gímel	gímael	ך	20	כ	k/k	k/ich	Kaf	kaf
4	ד	d/d	d	Dálet	dálæt		30	ל	l		Lámed	lámæd
5	ה	h	halt	He	hē							

Schluss- ך mit ך zum Unterschied von ך und ד.

Der Artikel lautet: ה + Dagesch forte: הַמֶּלֶךְ *der König*, הַבֵּן *der Sohn*. Bei b/b, g/g, d/d, k/k schließt Dagesch forte das Dagesch lene ein: z. B. הַבֵּן *hab- bēn*.

Lies die Namen:

אָדָם לוֹט הַבֶּשֶׂן לְמֶדְיָה לְמֶדְיָה גִּשְׁן הַבֵּל הַבֵּל
 נָבֵל לָבֶן בָּבֶל דָּגוֹן הָמֶן כָּלֵב נָדָב
 גֹּג מְגוּג הַמְּגוּג גּוֹלָן גָּד דָּן שָׁלֵם גּוֹלָן

Zusammenfassung der Verwendung des Adjektivs, beachte besonders 1a und 2b2:

Übersetzung		Adjektiv	Substantiv	Adjektiv	
<i>ein großer König</i>	attributiv	גָּדוֹל	מֶלֶךְ		1a
<i>der große König = der Großkönig</i>		הַגָּדוֹל	הַמֶּלֶךְ		1b
<i>ein König ist groß</i>	prädikativ		מֶלֶךְ	גָּדוֹל	2a
<i>der König ist groß</i>			מֶלֶךְ	גָּדוֹל	2b1
		גָּדוֹל	הַמֶּלֶךְ		2b2

Das Adjektiv in attributiver Bedeutung steht nach und stimmt in **Determination** (1b) / Nichtdetermination (1a) mit dem Substantiv überein. Das **Adjektiv** in prädikativer Bedeutung (= Nominalsatz) ist nie determiniert und steht voran (2a, 2b1). Es steht seltener nach, wenn das Substantiv determiniert ist (2b2).

VOKABELN

גָּדוֹל *groß* מֶלֶךְ *König* שָׁלוֹם *Friede* אֵין *Nichtsein* (Verneinung des NS) וְ *und*

Lies und übersetze:

הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל, הַמֶּלֶךְ גָּדוֹל, גָּדוֹל הַמֶּלֶךְ, גָּדוֹל מֶלֶךְ, מֶלֶךְ גָּדוֹל, שָׁמֶן טוֹב,
 שֵׁם טוֹב, שֵׁם גָּדוֹל, טוֹב שֵׁם, טוֹב שֵׁם מְשָׁמֶן טוֹב, שָׁלוֹם, אֵין שָׁלוֹם

שָׁלוֹם שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם | Jer 6,14

1.13 Konsonanten III, sehr kurze Vokale ֿ^a , $\text{ֿ}^{\text{æ}}$, $\text{ֿ}^{\text{á}}$

Konsonanten III

8	ח	<i>h</i>	<u>ach</u>	Chet	<i>hēt</i>
70	ע	'	'Ups	Ájin	<i>'áyin</i>
100	ק	<i>q</i>		Qof	<i>qōf</i>

200	ר	<i>r</i>		Resch	<i>reš</i>
400	ת	<i>t/ṭ</i>	t	Taw	<i>tāw</i>

Gutturalia: א, ה, ח, ע, angegliedert oft ר.

sehr kurze Vokale

$\text{ֿ}^{\text{æ}}$	ֿ^a	$\text{ֿ}^{\text{á}}$
-----------------------	--------------	-----------------------

Der Artikel vor א, ע und ר lautet הֶ: z. B. הָעִיר *die Stadt*

Lies die Namen:

אָנוּשׁ אָרם חת חנוּךְ עֲמִלֶק אָדום אֶהְרוֹן עֲנָתוֹת עוּג עג רַבַּת חֲמַת
 כָּרֶשׁ כּוֹרֶשׁ רַכָּב אֲשֶׁר רָחֵל חָם נֶתָן חוֹרֵב חֲרִיב תָּרַח תְּרַח נְחוּר
 אֲשֶׁר תְּבוּר תָּבַר בִּשְׁתֵּי הָרֵן בְּעַל בְּעַל הַבְּעַל עֵזֶן בַּת שִׁבְעַת בַּת שִׁבְעַת
 בְּלֶק קֹדֶשׁ בְּרַק גָּמַר

VOKABELN

אָח *Bruder* קָרוֹב *nah* שָׁכֵן *Nachbar* רָחוֹק *fern, ferner*

Lies und übersetze:

טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק: | 27,10

LESEHILFEN:

Das Versende zeigt : (Sof pasuq) an, kombiniert mit ׀ (Silluq) beim Hauptton.
 Bei Stellen aus dem Buch der Sprüche (Proverbia, Prv) werden nur Kapitel und Vers
 angegeben (z. B. 27,10 = Prv 27,10).

1.14 Konsonanten IV, Vokalbuchstaben (Rest und Zusammenfassung), lange Vokale, Meteg, ה-locale

Konsonanten IV

10	י	y	j	Jod	yōd	ף	80	פ	p/f	Pe	pē
----	---	---	---	-----	-----	---	----	---	-----	----	----

יֹאשׁ יֹאשׁ אֲבִים יִבֶשׁ יֹאֵל פֶּקַח יִפּוּ יִבֶק הַיֵּבֶק יִרְדּוּ יִרְדּוּ
 יִתְּר יִתְּר יוֹתֵם יוֹרֵם יִרְם חֲגִי עֵי הֶעִי יוֹנְתָן יוֹחֲנָן אֶפֶק

Vokalbuchstaben und Vokalzeichen wurden dem Konsonantentext (z. B. יֹאב דוּד) erst später hinzugefügt. Zunächst dienten vereinzelt vor allem י für \bar{i} , \bar{e} , \bar{a} und ו für \bar{o} , \bar{u} (דוּיד יֹאב). Im 6.–8. Jh. n. Chr. wurden die Vokalzeichen damit kombiniert (יֹאב דוּיד יֹאב יֹאב). Ein Wort mit Vokalbuchstaben gilt als „plene“ (voll), ohne Vokalbuchstaben als „defektiv“ geschrieben.

Lange Vokale	\bar{i}	\bar{e}	\bar{a}		\bar{a}		\bar{o}	\bar{u}
ohne Vokalbuchstaben	ִ	ֵ	ֶ		ֶ		ֹ	ֻ
mit Vokalbuchstaben	יִ	יֵ	יֶ				וֹ	וֻ
	אִ(י)	אֵ(י)	אֶ(י)		אֶ		אֹ(ו)	אֻ
ה nur am Wortende		הֵ	הֶ		הֶ		הֹ	

א kann als Vokalbuchstabe nach allen langen Vokalen (z. B. נֹא עֲמוֹן, רֹאמוֹת) und auch nach Vokalbuchstaben (z. B. יֹא, יֹהוּא) stehen.

LESEHILFEN

- Das gleiche Wort kann mit und ohne Vokalbuchstaben stehen: יֹאב יֹאב .
- Vokale folgen einem Konsonanten. Deshalb tragen י, ו, ה und א als Vokalbuchstaben keine Vokale. Nur ו- \bar{o} , ו- \bar{u} , א mit \bar{o} (רֹשׁ רֹשׁ) weichen davon ab.
- י nach \bar{a} , \bar{o} , \bar{u} und ו nach \bar{i} , \bar{e} , \bar{a} sowie beide am Wort- und Silbenanfang sind Konsonanten.
- Konsonantisches ה am Wortende wird ה geschrieben הֵ Jāh (Kurzform des Gottesnamens, siehe 1.18).
- Meteg** () markiert den Nebenton: יֹאשֿׁיָ yō-šiy-yā.
- ה-locale** (\bar{a}) gibt die Richtung an. Es betont die vorletzte Silbe: אֲשׁוּרָה 'aš-šū-rā nach Assur.
- Langes \bar{i} , \bar{e} , \bar{o} und \bar{u} am Wortende wird bei den Gutturalen ה, ח, ע durch Patach furtivum ergänzt. Damit rückt der Hauptton um eine Silbe nach vorn. Entgegen sonstiger Gewohnheit wird er in diesem Lehrbuch durch ´ gekennzeichnet, da dieser langen Silbe nunmehr eine eigenständige, unbetonte, mit dem Vokal *a* beginnende Silbe folgt, z. B. מְנוּחַ mā-nō-ah.

Lies die Namen:

שָׂאוֹל יִשִּׁי חֲוֵה חֲוִילָה רוֹת אֲשׁוּר אֲשֶׁר אֲשׁוּרָה חֲרַב חוֹרְבָה חֲנָה קִדְשָׁה יָהּ
חֲמַת חֲמַתָּה חוּי לָאָה אֵלָה עֲמָרָה רְמַת רְאֵמוֹת תָּבַל תּוּבַל-לָקִין תּוּבַל קָיִן

דָּוִד דָּוִד מִשָּׁה לְוִי יָבִין מִיכָה גְלִיל בְּרוּךְ מִיכָה עֲמֶלֶק עֲמֶלֶקִי הָעֲמֶלֶקִי חֲבִקוּק
יוֹנָה יְהוּא אֶהוּד דְּנָאֵל יֵאֲשִׁיָּה אָכִישׁ בֵּית שְׁמֶשׁ בֵּית אֵל בֵּית לָחֶם בֵּית לָחֶם

Weitere Beispiele:

יְבִישׁ שְׁלוֹם שְׁלֹם אוֹר רְמָה רֶכְבִּי לְכִישָׁה בֵּית שָׁן: עֲלִי
יֵאֲשִׁיָּהוּ חָרֹן חֲרָנָה גְלִיל אֲדַנְיָה עֲמָרָה אֵלִיָּה אַבְיָהוּ קִישׁוֹן

טוֹבִיָּה טוֹבִיָּהוּ דִּינָה דְּנִיָּאֵל אוֹרִיָּה עֵילָם אִישׁ-בַּעַל אִישׁ בַּעַל אֲשַׁבְּעַל
אָכִישׁ שִׁילוֹ שְׁלוֹ שְׁלָה לְכִישׁ עֵיבָל עֵין-גְּדִי עֲמָנוּ אֵל
רָבָה עֵין-דָּאָר עֵין-דוֹר עֵין דָּר אֲלִישָׁע יָפוּ יָפוּא

Singular und Plural der Völkernamen auf *iy/iyt*

Sg./Pl. der Völkernamen auf <i>iy/iyt</i> : י - י (aus <i>iy</i>), fem. ית - יַ (aus <i>iyt</i>) / יָהּ - יַיָּא				
		Sg.	Pl.	
m.	י -	מוֹאָבִי	מוֹאָבִים = מוֹאָבִיִּים	<i>Moabiter</i>
f.	ית -	מוֹאָבִיָּה = מוֹאָבִית	מוֹאָבִיּוֹת	<i>Moabiterin</i>

Der Artikel vor א, ע und ר lautet ה: הָאֲרָמִי, הָעַמּוֹנִי, הָרֶכְבִּי; vor י: הַיָּאָר (*hay-'or*; *Nil*), beachte auch הַלּוּיִם (*hal-wiyyim*) neben הַלּוּיִם (*hal-l^e-wiyyim*).

Lies die Namen:

מוֹאָב מוֹאָבִי מוֹאָבִי הַמוֹאָבִים עַמּוֹנִית הָעַמּוֹנִית מוֹאָבִיּוֹת מוֹאָבִיּוֹת
אָדוּם אָדָמִי אָדוּמִים אָדָמִים אָדָמִית עַמּוֹן עַמּוֹנִי עַמּוֹנִים הָעַמּוֹנִים

בוֹשׁ בוֹשִׁי בוֹשִׁים הַבוֹשִׁי בְּשִׁים הַבוֹשִׁים בְּשִׁים הַבוֹשִׁים רְוֹדָנִים
הַמוֹאָבִית מוֹאָבִיָּה הַמּוֹאָבִיָּה הַמּוֹאָבִית לְוִי הַלּוּי לְוִיִּים הַלּוּיִם הַלּוּיִם
אָרָמִי הָאֲרָמִי אָרָמִים

1.16 Sch^ewa, Bedeutung von Eigennamen und Orten I

Das Zeichen für Sch^ewa ם hat zwei Funktionen:

Sch^ewa mobile (s.m.) zeigt in offener Silbe den Murrelvokal ם^e, ם^a, ם^á, ם^æ an,

Sch^ewa quiescens (s.q.) die Vokellosigkeit am Ende einer geschlossenen Silbe (ם ∅).

Fachtermini für s.m. sind:

einfaches Sch^ewa = Sch^ewa simplex ם^e; zusammengesetztes Sch^ewa = Sch^ewa compositum =

Chatef-Laut: ם^æ Chatef-Segol, ם^a Chatef-Patach, ם^á Chatef-Qames-chatuf.

Beachte: Wenn beim Murrelvokal auch von „Verflüchtigung“ oder „verflüchtigen“ gesprochen wird, ist damit nicht Vokellosigkeit, sondern der ganz kurze Laut des s.m. gemeint.

Zur Unterscheidung von Schewa mobile und Schewa quiescens

Die Vokalzeichen sind bei a ם und zusammengesetztem Schwa eindeutig (grau unterlegt).

Vokalzeichen		i/î ם	e/ê ם	æ/ǣ ם	a ם	ā ם	á ם	o/ô ם	u/û ם
Sch ^e wa	ם ^e /∅			ם ^æ	ם ^a		ם ^á		

Bei den anderen Vokalen entscheidet ihre Stellung im Wort in Kombination mit den Lautregeln. Beim einfachen Sch^ewa sind 1–5 und 7 eindeutig, 6 meist eindeutig.

Unterscheidung von ם s.m. und s.q.		
	s.m. ם ^e	s.q. ם ∅
1	am <u>Wort-</u> und <u>Silbenbeginn</u> ,	am <u>Wortende</u> bei ף und doppelt (nicht einfach!) geschlossener Silbe
	im <u>Wortinnern</u> vor dem HT	
2	nach einem Sch ^e wa	vor einem Sch ^e wa
3	unter Dagesch	vor Dagesch

1. יהודה אדניה אדום אדם יעקב; לָמַד לְמַד חֲנוּךְ :: דָּוִד אֶהְרֹן יְבוּס יֵאֵר חֲזַאֵל
פְּנִיָּאל פְּנוּאֵל יְהוֹשֻׁפֵּט כְּנַעֲנִי פֶרֶת

2. אֲשַׁקְלוֹן יִזְרְעֵאל יִרְמִיָּהוּ יִרְמִיָּהוּ בְּרַבְמִישׁ אֲשַׁכְּנֹוּ אֲשַׁכְּנֹוּ אֲשַׁכְּנֹוּ

3. גְּבַתוֹן; כְּשָׂדִים הַכְּשָׂדִים אֹר כְּשָׂדִים אֶסְתֵּר שְׁמֹגֵר גְּלָגֵל מְגִדֵּל מְלִכֵי-צָדֵק יִפְתָּח

	s.m. \bar{e}	s.q. \emptyset
4	nach Vokalbuchstaben	
	nach den vor dem HT immer langen $\bar{e} / \bar{o}; \bar{u}$	nach den vor dem HT immer kurzen Vokalen $a / \text{æ}; u$
5	nach $\bar{v} / \bar{v} // \bar{v} / \bar{v} \text{ } \bar{a}-\bar{a}, a-a, \text{æ}-\text{æ}$ nebeneinander	
6	nach \bar{v}, \bar{v} mit Meteg (,) meist \bar{i}, \bar{a}	nach $\bar{v}, \bar{v}, \bar{v}$ ohne Meteg meist i, \bar{a}, u
7		im HT bei nachfolgender Silbe

4. נִינּוּה פִּינְחָס שׁוֹמְרוֹן

עֲזָרָא חֲבֵרוֹן גְּבִרְיָאֵל עֶקְרוֹן אֶפְרַיִם אֶפְרַיִם אֲבֵרָהִם אַחָאָב כְּרֵמֶל סְנַחְרַב אֲדַרְעִי
גְּדַלְיָה עֲבַדְיָה אֲגִלוֹן שְׁלֹמֹנָאֶסֶר אֲלַעְזָר מִתְנָה אֲשַׁבְעֵל

5. יִרְבֵּעַם שְׁלֹמִיָּה שְׁלֹמִיָּהוּ רַעְמָסִס

6. יִשְׂרָאֵל יִצְחָק יִשְׁחָק פְּנַחֶס עֲמָרִי עֲתַנְאֵל קִדְרוֹן הֶרְמָה חֲלָדָה :: זְבוּלוֹן חֲזַקְיָהוּ

מִדִּין שְׁמֵרוֹן תְּרַצָּה מִצְרַיִם גְּלַעַד בְּלַעַם עֲבָרִי עֲבָרִים עֲבָרִיִּים פְּרַעָה יִשְׁמַעְאֵל
צִקְלָג צִקְלָג צִקְלָג צִקְלָג צִקְלָג גְּדַעוֹן גִּבְעוֹן יְחִזְקִיָּה צְרַפְתִּי גְּלִית דְּרִיּוֹשׁ
נִמְרֹד נִמְרֹד שְׁנַעַר בְּלַעַם גְּלַעַד זְמָרִי עֲבָרִי פְּרַסִי פְּנַחֶס

7. מִצְרַיִמָּה קְדָמָה

Beachte:

s.m. steht nie nach oder im Hauptton,

s.q. nie am Wortanfang, nie nach einer offenen Silbe,

nicht am Wortende bei einfach geschlossener Silbe (außer bei ך).

Lies die Namen der biblischen Bücher:

יְהוֹשֻׁעַ	יְשַׁעְיָה	הוֹשֵׁעַ	נְחוֹם	רוּת	דְּנִיָּאֵל
	יְרֵמְיָה	יוֹאֵל	חֲבִקּוּק	אִיּוֹב	עֲזָרָא
שְׁמוּאֵל א	יְחִזְקִיאֵל	עֲמוּס	צְפַנְיָה	קְהֵלֶת	נְחֻמְיָה
שְׁמוּאֵל ב	עֲבַדְיָה	חֲגִי			
	יוֹנָה	זְכַרְיָה	אֶסְתֵּר		
	מִיכָה	מְלָאכִי			

Bedeutung von Eigennamen und Orten I

Zu den Namen hier und bei II–V vgl. besonders Rechenmacher (2012) und Gesenius-Donner (¹⁸2013).

Die Namen lassen oft ihre Grundstruktur und Bedeutung erkennen. So kann man Wort- und Satznamen unterscheiden:

Name	Bedeutung	Name	Bedeutung
אָדָם	<i>Mensch</i>	לָבָן	<i>weiß</i> (Mondgott?)
אֶסְתֵּר	<i>Stern</i> (<bab. Göttin Ischtar)	הַלְבָּנוֹן הַלְבָּנוֹן	<i>der weiße</i> (schneebedeckte Berg)
בָּרוּךְ	<i>gesegnet</i>	נָבָל	<i>Tor</i> (<i>Nabal</i> , „wie sein Name, so ist er“: 1S 25,25)
בָּרָק	<i>Blitz</i>	נוֹן	<i>Fisch</i>
דְּבוּרָה	<i>f. Honigbiene</i>	עֵדֵן	<i>Wonne</i> (Garten Eden)
דָּוִד דָּוִד	<i>geliebt, Liebling</i>	עֵזָה	<i>f. (die) starke (befestigte Stadt):</i> <i>Gaza</i>
דִּינָה	<i>f. gerechtes Urteil</i>	רְבֵקָה	<i>f. Kuh</i> (<בְּקָרָה* fem. zu בְּקָר רind)
דָּלִילָה	<i>f. klein oder dünn</i>	רַחֵל	<i>f. Mutterschaf</i> (<i>Lea</i> und <i>Rahel</i> , Repräsentanten der Rinder- und Schafzüchter)
דָּלִילָה	<i>(Simson und Dalila)</i>	שְׂאוּל	<i>erbeten</i>
הַגִּי	<i>am Fest</i> (חַג/חַגָּה) <i>geboren</i>	שֵׁם	<i>Name</i> > <i>Nachkomme</i>
חַוָּה	<i>Schlange?, Leben?</i> <i>(Adam und Eva)</i>	תְּמָר	<i>Dattelpalme</i>
יָבֵשׁ יָבֵשׁ	<i>trocken</i>		
יוֹנָה	<i>f. Taube</i>		
לָאָה	<i>f. Kuh</i> (siehe zu רַחֵל)		